

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH
W ZESPOLE SZKOLNO –
PRZEDSZKOLNYM
W BARTNIKACH**

Wykaz procedur

1. Procedury postępowania w sytuacjach zachowania agresywnego ze strony uczniów.
2. Procedury postępowania w sytuacjach zachowania przemocowego ze strony uczniów.
3. Postępowanie w sytuacji agresywnego zachowania pracownika szkoły wobec ucznia.
4. Postępowanie w przypadku zakłócania przez ucznia toku lekcji.
5. Postępowanie w sytuacji naruszenia nietykalności osobistej nauczyciela lub pracownika szkoły.
6. Postępowanie w sytuacji posiadania przez ucznia przedmiotów niedozwolonych na terenie szkoły.
7. Procedura postępowania w przypadku używania przez ucznia telefonu komórkowego w trakcie lekcji.
8. Postępowanie w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk.
9. Postępowanie w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.
10. Postępowanie w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków.
11. Postępowanie w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancje przypominające narkotyki.
12. Postępowanie w przypadku stwierdzenia palenia tytoniu przez ucznia.
13. Postępowanie w sytuacji stwierdzenia dewastacji mienia szkolnego i cudzej własności.
14. Procedura postępowania w sytuacji zniszczenia dziennika lekcyjnego.
15. Procedura postępowania w przypadku kradzieży.
16. Postępowanie w sytuacji uchylania się od obowiązku szkolnego ucznia.
17. Procedura postępowania w sytuacji wypadku na terenie szkoły.
18. Procedura udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej.
19. Procedura postępowania w przypadku uczestniczenia w wypadku komunikacyjnym.
20. Procedura zaginięcia ucznia podczas zajęć szkolnych lub wycieczki.
21. Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły.

22. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły.
23. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą.
24. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).
25. Procedury postępowania związane z bezpieczeństwem cyfrowym.
26. Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy
27. Procedura postępowania w razie zauważenia śladów przemocy domowej lub zgłoszenia przemocy domowej.
28. Procedura postępowania w przypadku popełnienie przez ucznia pełnoletniego przestępstwa z Kodeksu Karnego.
29. Procedura w przypadku wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.
30. Procedura w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję.
31. Procedura po otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego.
32. Procedura w przypadku podłożenie podejrzanego pakunku.

1. Procedury postępowania w sytuacjach zachowania agresywnego ze strony uczniów.

1.1 W każdym przypadku, gdy uczeń jest świadkiem wypadku, pobicia, agresywnego zachowania bądź innego zdarzenia sprzecznego z normami i zasadami obowiązującymi na terenie szkoły natychmiast zgłasza zaistnienie danego faktu najbliższej znajdującej się osobie dorosłej:

- pracownik szkoły
- nauczyciel
- pedagog/ psycholog
- wychowawca
- dyrektor szkoły

1.2 Procedura zachowania się w przypadku czynu o stosunkowo niskiej szkodliwości(np. celowe popchnięcie, kopnięcie, wyzywanie).

Pracownik szkoły

1. Zdecydowanie i stanowczo, nie wdając się w dyskusje, przerwanie negatywnych zachowań sprawcy wobec ofiary.
2. Ustalenie granic: nie dopuszczenie do przejawów agresji wobec siebie jako osoby interweniującej.
3. Ocena zagrożenia i podjęcie decyzji o rodzaju interwencji.
4. Rozmowa z uczniem – zwrócenie uwagi na jego niewłaściwe zachowanie.
5. Zgłoszenie zaistniałego zdarzenia wychowawcy klasy.
6. Wpisanie uwagi do zeszytu klasowego.

Wychowawca

1. Rozmowa z uczniem.
2. Poinformowanie rodziców sprawcy i ofiary;
3. Gdy dane zdarzenie powtórzy się więcej niż dwa razy – upomnienie wychowawcy i odpowiedni zapis w dzienniku szkolnym.
4. Ustalenie konsekwencji zgodnych ze Statutem Szkoły

1.3 Procedura zachowania się w przypadku czynu o dużej szkodliwości (np. stworzenie zagrożenia dla życia i zdrowia siebie lub innych, uszkodzenie ciała itp.).

Pracownik szkoły

1. Zdecydowanie, stanowczo słownie, nie wdając się w dyskusje, całkowite przerwanie negatywnych zachowań sprawcy wobec ofiary.
2. Rozdzielenie stron.
3. Ustalenie granic: nie dopuszczenie do przejawów agresji wobec siebie jako osoby interweniującej.
4. Ocena zagrożenia i podjęcie decyzji o rodzaju dalszej interwencji.
5. Udzielenie pierwszej pomocy ofierze zdarzenia i zabezpieczenie miejsca zdarzenia.
6. Wezwanie pomocy medycznej w razie konieczności.
7. Wezwanie wychowawcy (w przypadku jego nieobecności dyrektora szkoły lub jego zastępcy) rozpoczęcie procedury wobec sprawcy zdarzenia.
8. Sporządzenie notatki służbowej.

Wychowawca

1. Powiadomienie pedagoga/ psychologa oraz dyrekcji o zaistniałym zdarzeniu.
2. Powiadomienie rodziców sprawcy i ofiary zaistniałego zdarzenia.
3. Rozmowa indywidualna ze sprawcą zdarzenia – poinformowanie go o poważnym naruszeniu obowiązujących zasad, poinformowanie o dalszym toku postępowania.
4. Sporządzenie notatki służbowej.

Pedagog/ Psycholog/ Dyrektor szkoły

1. Wezwanie rodziców – powiadomienie ich o zaistniałym fakcie.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia – wysłuchanie stron.
3. W przypadku poważnego wykroczenia – wezwanie policji i przeprowadzenie rozmowy z uczniem w obecności rodziców, wychowawcy i dyrektora szkoły.
4. Ustalenie konsekwencji zgodnych ze Statutem Szkoły.

Definicja zachowania agresywnego i przemocowego

Agresja oznacza „działanie skierowane przeciwko osobom lub przedmiotom, wywołującym u jednostki niezadowolenie lub gniew”. Agresja może występować w postaci fizycznej lub słownej, może przejawiać się w formie bezpośredniej – skierowanej na osobę lub

rzecz wywołującą uczucie wrogości i w formie przemieszczonej – skierowanej na obiekt zastępczy.

Przemoc – to zachowania agresywne i jednocześnie destruktywne w stosunku do innej osoby lub grupy osób w wyniku których inne osoby ponoszą uszczerbek na ciele lub w zakresie funkcji psychicznych. Jest to bezpośrednio oddziaływanie jednego człowieka na drugiego w celu zmuszenia go, wbrew jego woli, do zmiany zachowań, zmiany systemu wartości bądź poglądów w jakiejś sprawie. Działanie takie stwarza sytuacje zagrażające bezpieczeństwu fizycznemu lub psychicznemu. Przemoc jest zawsze intencjonalna, narusza prawa i dobra osobiste jednostki, zawsze powoduje szkody. **To, co odróżnia przemoc od agresji, to przewaga sił jednej ze stron. W przemocy jest ona zawsze po stronie sprawcy, w przypadku agresji - zrównowazona.** W opracowanych procedurach przyjęto następujące sformułowania i definicje:

Przez **zachowanie agresywne** rozumie się następujące zachowania:

- Celowe popychanie, kopanie
- Bójki
- Stworzenie zagrożenia dla życia i zdrowia własnego i innych – posiadanie niebezpiecznych przedmiotów (środki pirotechniczne, łańcuchy, noże, zapalniczki, kije itp.), używanie ognia na terenie szkoły, posiadanie niebezpiecznych substancji
- Wulgarnie zachowanie, lekceważący i arogancki stosunek do uczniów i pracowników szkoły
- Nie respektowanie zarządzeń obowiązujących na terenie szkoły
- Wymuszanie, zastraszanie, podżeganie do bójek, wyzywanie □ Dewastowanie mienia szkolnego i cudzej własności, itp.

Przez **zachowanie przemocowe** rozumie się:

- Powtarzające się dręczenie psychiczne i fizyczne
- Ciągłe zastraszanie
- Zjawisko „fali”
- Powtarzające się pobicia, wyzywania, itp.
- Cyberprzemoc

2. Procedury postępowania w sytuacjach zachowania przemocowego ze strony uczniów (powtarzające się dręczenie psychiczne i fizyczne, zastraszanie, zjawisko tzw. „fali”, pobicia, wyzywanie, itp.).

W tym przypadku stosuje się procedury takie jak w przypadku zachowania agresywnego o dużej szkodliwości. (1.3)

3. Postępowanie w sytuacji agresywnego zachowania pracownika szkoły wobec ucznia (wyzwiska, szarpanie, uderzenia, zniszczenie lub zabranie mienia ucznia – z wyjątkiem przedmiotów niedozwolonych).

1. W sytuacji zgłoszenia przez ucznia lub pracownika szkoły lub rodzica popełnieniu przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobro dziecka, dyrektor szkoły zawiadomienia w ciągu trzech dni od otrzymania informacji rzecznika dyscyplinarnego o możliwości popełnieniu przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobro dziecka.

4. Procedura postępowania w przypadku zakłócania przez ucznia toku lekcji.

Definicja: Przez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

Nauczyciel

1. Słowne zwrócenie uwagi na niewłaściwe zachowanie ucznia.
2. Próba uspokojenia sytuacji w klasie.
3. W przypadku konfliktu między uczniami – rozdzielenie stron.
4. W przypadku braku reakcji ze strony ucznia - poinformowanie o dalszych konsekwencjach zgodnych ze Statutem Szkoły.
5. Powiadomienie wychowawcy klasy po zakończeniu lekcji.
6. Adnotacja w zeszycie uwag i pochwał.

Wychowawca

1. Rozmowa wychowawcy klasy, zwrócenie uwagi na niewłaściwe zachowanie i dalsze konsekwencje.
2. W przypadku powtórzenia się zachowania lub czynu o dużej szkodliwości – upomnienie, sporządzenie odpowiedniej adnotacji w dzienniku szkolnym.
3. W przypadku braku reakcji na interwencję nauczyciela i wychowawcy, powiadomienie dyrekcji szkoły.
4. Obniżenie oceny z zachowania.
5. Konsekwencje: zgodne ze Statutem szkoły.

Pedagog szkolny/ psycholog szkolny

1. W przypadku, gdy nauczyciel prowadzący zajęcia nie potrafi opanować sytuacji w klasie wysyła gospodarza klasy po pedagoga szkolnego/ psychologa szkolnego.

2. Pedagog zobowiązany jest udać się do wskazanej klasy i ustalić tożsamość przeszkadzających uczniów a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do swojego gabinetu lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora.
3. Pedagog szkolny/ psycholog przeprowadza rozmowę z uczniami i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
4. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole – na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
5. Jeżeli przyczyną zakłócania toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach, należy postępować według tych procedur.
6. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom, wychowawcom, których uczniowie popełnili wykroczenie.
7. Niedopuszczalne jest wypraszanie przeszkadzającego ucznia z sali lekcyjnej oraz wysyłanie go w czasie lekcji do wychowawcy, pedagoga szkolnego lub dyrekcji szkoły.

5. Postępowanie w sytuacji naruszenia nietykalności osobistej nauczyciela lub pracownika szkoły (obelżywe wyzwiska, groźby, opluwanie, przyczepianie karteczek, rzucanie przedmiotami, agresja fizyczna, zabranie przedmiotu należącego do nauczyciela lub pracownika szkoły)

1. Powiadomienie wychowawcy, pedagoga, dyrekcji, rodziców.
2. Przeprowadzenie rozmowy przez dyrektora szkoły ze sprawcą.
3. Powiadomienie policji i sądu rodzinnego na wniosek nauczyciela lub pracownika szkoły.
4. Sporządzenie notatki służbowej.

6. Postępowanie w sytuacji posiadania przez ucznia przedmiotów niedozwolonych na terenie szkoły (ostre narzędzia np. nóż, żyłtka, kastet itp.).

Wszyscy pracownicy szkoły zobowiązani są do:

1. Nakłaniania ucznia do oddania niebezpiecznego przedmiotu. W przypadku, gdy uczeń odmawia oddania przedmiotu zabronionego należy go poinformować, że ma obowiązek oddać niebezpieczny przedmiot do depozytu.
2. Powiadomienie wychowawcy klasy oraz pedagoga szkolnego.
3. W przypadku dalszej odmowy, uczeń ponosi konsekwencje za złamanie regulaminu szkolnego; - w przypadku, gdy użycie zabronionego przedmiotu może stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia natychmiastowe powiadomienie dyrekcji szkoły i podjęcie działania zmierzającego do zapewnienia bezpieczeństwa innym uczniom odizolowanie ucznia.
4. Wezwanie rodziców do szkoły, powiadomienie o konsekwencjach czynu.
5. Wezwanie policji w zależności od rodzaju przedmiotu.
6. Konsekwencje zgodne ze Statutem Szkoły.
7. Sporządzenie notatki służbowej.

7. Procedura postępowania w przypadku używania przez ucznia telefonu komórkowego podczas lekcji.

1. Na terenie szkoły obowiązuje zakaz używania telefonów komórkowych, aparatów MP3 oraz innych urządzeń nagrywających w trakcie trwania zajęć lekcyjnych.
2. W przypadku używania przez uczniów w czasie lekcji urządzeń wymienionych w/w punkcie nauczyciel ma prawo prosić o oddanie w depozyt do sekretariatu szkoły i powiadomić o tym fakcie rodziców, (opiekunów prawnych) uzgodnić z nimi dalsze postępowanie.
3. W przypadku gdy uczeń używający telefonu komórkowego w czasie lekcji nie odda go nauczycielowi mimo, że zostanie o to przez niego poproszony, nauczyciel postępuje

według procedury **postępowania w przypadku zakłócania przez ucznia toku lekcji.**
(procedura nr 4)

8. Postępowanie w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyki lub inne substancje psychoaktywne.

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności, w obecności drugiej osoby (nauczyciel, pedagog, pracownik szkoły) zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. O zaistniałym fakcie informuje dyrektora szkoły, który ma obowiązek wezwać policję.
3. Powiadomienie pedagoga szkolnego/ psychologa szkolnego.
4. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.
5. Sporządzenie notatki służbowej.

9. Postępowanie w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.

Nauczyciel

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego oraz dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności.
4. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
5. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym; skorzystanie z pomocy psychologa szkolnego.
6. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję.
7. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

10. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. W razie konieczności odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
2. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
3. W sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia udziela pierwszej pomocy, wzywa pogotowie ratunkowe.
4. Zawiadamia o tym fakcie pedagoga oraz dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
5. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności.
6. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawiają przyścia do szkoły.
7. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, na czas niezbędny do wytrzeźwienia.
8. O fakcie zabrania ucznia przez policję zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.
9. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji lub sądu rodzinnego.
10. Konsekwencje zgodne ze Statutem Szkoły.
11. Sporządzenie notatki służbowej.

11. Postępowanie w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancje przypominające narkotyki lub inne substancje psychoaktywne.

Nauczyciel

1. Powiadomienie pedagoga/ psychologa oraz dyrekcji szkoły.
2. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawcy, pedagoga, dyrekcji) ma prawo zażądać, aby uczeń przekazał mu podejrzaną substancję, pokazał zawartość torby itp.

3. Nauczycielowi nie wolno (nie ma prawa) samodzielnie przeszukać odzieży ani torby ucznia – jest to czynność zastrzeżona dla policji.
4. W przypadku gdy uczeń odda nauczycielowi podejrzaną substancję, szkoła przekazuje ją niezwłocznie policji.
5. Powiadomienie o zaistniałym fakcie rodziców/prawnych opiekunów ucznia i wezwanie do natychmiastowego stawiennictwa w szkole lub miejscu przebywania ucznia.
6. W przypadku, gdy uczeń odmawia oddania substancji – policja w obecności rodziców, wychowawcy, pedagoga szkolnego, psychologa szkolnego lub dyrektora szkoły przeprowadza rewizję.
7. Wychowawca i dyrektor szkoły przeprowadzają rozmowę z uczniem i jego rodzicami.
8. Konsekwencje zgodne ze Statutem szkoły.
9. Sporządzenie notatki służbowej.

12. Postępowanie w przypadku stwierdzenia przez nauczyciela palenia tytoniu przez ucznia.

1. Zgłoszenie faktu wychowawcy klasy.
2. Wychowawca powiadamia o fakcie rodziców/prawnych opiekunów ucznia, pedagoga/psychologa oraz dyrekcję.
3. Rozmowa dyscyplinująca i profilaktyczna – powiadomienie ucznia w obecności rodziców o konsekwencjach zdrowotnych i prawnych palenia przez osoby niepełnoletnie.
4. Konsekwencje zgodne ze Statutem szkoły.
5. Sporządzenie notatki służbowej.

13. Postępowanie w sytuacji stwierdzenia przez nauczyciela dewastacji przez ucznia mienia szkolnego lub cudzej własności.

1. Interwencja– powstrzymanie sprawców.
2. Powiadomienie wychowawcy, pedagoga oraz dyrekcji o zaistniałym zdarzeniu.
3. Wezwanie rodziców sprawców zdarzenia.
4. W przypadku dużej szkody obligatoryjne wezwanie policji.
5. Wszczęcie procedur prawnych mających na celu wyciągnięcie konsekwencji materialnych wobec rodziców sprawców lub odpracowanie szkody.
6. Konsekwencje zgodne ze Statutem szkoły.
7. Sporządzenie notatki służbowej.
8. W przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy/sprawców, rozmowa z wszystkimi osobami mogącymi się znajdować w miejscu zdarzenia, podjęcie czynności mających na celu ustalenie sprawcy/sprawców, w tym analiza zapisu monitoringu, w przypadku dużej szkody obligatoryjne wezwanie policji.

14. Postępowanie w przypadku zniszczenia lub zaginięcia dziennika lekcyjnego.

1. Nauczyciel który stwierdził zniszczenie lub brak dziennika lekcyjnego zawiadamia Dyrektora Szkoły.
2. Dyrektor powołuje komisję w celu ustalenia zakresu zniszczeń oraz odtworzenia zapisów dziennika lekcyjnego.
3. Komisja dokonuje odtworzenia dokumentacji (na podstawie protokołów z egzaminów klasyfikacyjnych, dokumentacji nauczyciela). Po zakończeniu prac sporządza odpowiedni protokół.
4. Dyrektor informuje o zdarzeniu organ prowadzący oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Przedstawia mu ponadto protokół z pracy komisji.
5. Dyrektor informuje o zdarzeniu uczniów klasy i ich rodziców oraz nauczycieli, oraz przedstawia im skład powołanej komisji i wyniki jej prac.
6. Dyrektor wymierza sprawcy karę zgodną ze Statutem szkoły.

15. Procedura postępowania w przypadku kradzieży dokonanej na terenie szkoły.

1. Zgłoszenie kradzieży poszkodowanego do nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. Próba wyjaśnienia sytuacji.
3. Poinformowanie pedagoga oraz dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
4. Wezwanie do szkoły rodziców ucznia i przekazanie im informacji.
5. Sporządzenie zapisu w dzienniku szkolnym.
6. Zobowiązanie ucznia do oddania skradzionej rzeczy ewentualnie pokrycie kosztów skradzionego przedmiotu.
7. W przypadku odmowy współpracy przez ucznia i rodziców powiadomienie policji.
8. Dalszy tok postępowania prowadzi policja.
9. Konsekwencje dla ucznia – zgodne ze Statutem szkoły.

16. Procedura postępowania w przypadku uchylania się od obowiązku szkolnego.

W przypadku, gdy uczeń trzykrotnie opuścił w sposób ciągły zajęcia lekcyjne lub ma sporadyczne nieusprawiedliwione nieobecności z danego przedmiotu, nauczyciel:

1. Zgłasza ten fakt wychowawcy.
2. Wychowawca wyjaśnia przyczyny nieobecności w rozmowie z uczniem i jego rodzicami.
3. Wychowawca po rozpoznaniu przyczyn nieobecności ucznia podejmuje decyzje o ewentualnym powiadomieniu pedagoga i/lub psychologa.

W przypadku, gdy uczeń systematycznie uchyla się od obowiązku szkolnego lub opuści 30 godzin lekcyjnych (nieusprawiedliwionych) wychowawca:

1. Powiadamia pedagoga i/lub psychologa.
2. Informuje i wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Ustala przyczyny nieobecności.
4. Zawiera kontrakt z rodzicami i z uczniem w obecności pedagoga lub psychologa.
5. W przypadku, gdy niemożliwe jest nawiązanie telefonicznego kontaktu z rodzicami ucznia – po dwóch tygodniach nieobecności, dyrektor szkoły wysyła pisemne upomnienie do rodziców/prawnych opiekunów o absencji ucznia.
6. Gdy absencja powtarza się nadal i po wyczerpaniu wszelkich środków zapobiegawczych, dyrektor występuje do Urzędu Gminy o wszczęcie postępowania administracyjnego w stosunku do rodziców ucznia.

17. Procedura postępowania w sytuacji wypadku indywidualnego: zwichnięcia, złamania, zasląbnięcia itp. oraz wypadkach zbiorowych na terenie szkoły np. zatrucia.

1. Udzielenie pierwszej pomocy w zależności od potrzeb (np. unieruchomienie kończyny, sztuczne oddychanie).
2. Powiadomienie dyrektora przez osobę będącą świadkiem zdarzenia.
3. Wezwanie lekarza lub karetki pogotowia (w zależności od potrzeby).
4. Zawiadomienie rodziców o wypadku.
5. Obserwacja poszkodowanego do momentu przyjazdu karetki pogotowia.
6. W wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor zawiadamia prokuratora i kuratora oświaty.
7. W wypadku zbiorowego zatrucia zawiadamia się SANEPID.
8. Jeżeli wypadek został spowodowany nieprawością techniczną pomieszczenia lub urządzeń miejsce wypadku należy zabezpieczyć.
9. Jeżeli wypadek zdarzy się w godzinach wieczornych np. dyskoteka itp. – gdy nie ma dyrektora, wicedyrektora nauczyciel sam decyduje o postępowaniu. Telefonicznie zawiadamia dyrektora i rodziców.
10. Sporządzenie notatki służbowej.

Dalsze postępowanie prowadzi dyrektor szkoły zgodnie z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

18. Procedura udzielania uczniom pierwszej pomocy przedlekarskiej.

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej udziela uczniom przeszkolony pracownik szkoły.
2. Pierwsza pomoc przedlekarska ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia ucznia w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
3. Użycie jakiegokolwiek środka farmakologicznego jest dopuszczalne tylko i wyłącznie po konsultacji z rodzicem (opiekunem prawnym) ucznia lub lekarzem (w przypadku

gdy nauczyciel wie, że uczeń przyjmuje leki lub taka adnotacja znajduje się w dzienniku szkolnym np. inhalator przy astmie, podaje mu je).

4. W sytuacji udzielania pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym samym czasie zajęcia dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńcze z większą grupą uczniów jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie reszty uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
5. Po przybyciu do szkoły rodzice (opiekunowie prawni) lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za ucznia. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.
6. Sporządzenie notatki służbowej.

Pomoc w przypadku ataku padaczki:

1. układamy ucznia na boku
2. chronimy głowę
3. zabezpieczamy miejsce, usuwamy niebezpieczne przedmioty
4. nie wkładamy nic do ust
5. zapewniamy spokój uczniowi
6. wzywamy pogotowie ratunkowe, gdy stan ucznia wyraźnie pogarsza się (atak trwa zbyt długo)
7. zawiadamiamy rodziców i dyrektora szkoły

Jak postępować, gdy do szkoły przyjdzie uczeń z objawami choroby?

- zapewnić opiekę uczniowi i kontrolować jego stan, poprzez pozostawienie go w świetlicy pod opieką nauczyciela
- o sytuacji należy niezwłocznie powiadomić rodziców chorego ucznia o konieczności odebrania go ze szkoły
-

19. Procedura postępowania w przypadku uczestniczenia w wypadku komunikacyjnym

1. Kierownikiem wycieczki klasowej jest wychowawca klasy, wycieczki szkolnej nauczyciel wskazany przez Dyrektora Szkoły.
2. Kierownik wycieczki przedstawia Dyrektorowi szkoły dokumenty wymagane zgodnie z Regulaminem Wycieczek Szkolnych.

3. Przed wyjazdem kierownik wycieczki powinien upewnić się, że w autokarze jest odpowiedni zestaw pierwszej pomocy.
4. Kierownik wycieczki, bądź osoba wspomagająca / opiekun dodatkowy powinien być przeszkolony w zakresie pierwszej pomocy w stopniu minimum podstawowym.
5. Opiekun dodatkowy (rodzic) uczestniczący w wycieczce ma zadanie wspomagać kierownika wycieczki, a nie zajmować się wyłącznie swoim dzieckiem.
6. Przed wyjazdem należy przygotować pełną listę telefonów kontaktowych do rodziców i osób, które należy powiadomić w przypadku wypadku, wszystkich uczestników wycieczki. Taką listę powinien posiadać każdy opiekun i kierownik wycieczki. Jedną taką listę powinna być w szkole w dostępnym o każdej porze np. zabezpieczona w sekretariacie szkoły).
7. Każdy z opiekunów powinien posiadać numer do Dyrektora szkoły, czynny przez cały czas trwania wycieczki.
8. W przypadku wycieczki tematycznej (np. do kina) wychowawca klasy powinien posiadać przy sobie mini apteczkę.
9. Z chwilą zasłabnięcia uczestnika wycieczki kierownik zobowiązany jest wezwać pogotowie ratunkowe, w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy i poinformować rodziców dziecka oraz Dyrektora szkoły o zdarzeniu.
10. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia pokarmowego Dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie inspektora sanitarnego. Powyższych zawiadomień może dokonywać wicedyrektor na wyraźne polecenie Dyrektora szkoły. W tym czasie osoba wspiera wychowawcę w opiece nad grupą.
11. Należy sporządzić protokół.

20. Procedura zaginięcia ucznia podczas zajęć szkolnych lub wycieczki.

1. W przypadku stwierdzenia nieobecności ucznia, który powinien natychmiast uczestniczyć w zajęciach szkolnych nauczyciel bądź nauczyciel świetlicy natychmiast informuje o fakcie wychowawcę klasy i Dyrektora szkoły.
2. Jeśli zdarzenie miało miejsce na terenie szkoły wychowawca lub nauczyciel świetlicy wszczyna poszukiwania dziecka.

3. W przypadku nie stwierdzenia obecności ucznia wychowawca, w porozumieniu z Dyrektorem szkoły, zgłasza zaginięcie ucznia Policji oraz informuje telefonicznie rodziców dziecka o zdarzeniu i wszczętych krokach.
4. Dalsze działania kierownik wycieczki podejmuje w porozumieniu z Policją, informując o nich na bieżąco Dyrektora szkoły.
5. Dyrektor szkoły jest w stałym kontakcie telefonicznym z rodzicami dziecka.
6. Kierownik wycieczki sporządza notatkę służbową.

21. Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły.

1. Działania uprzedzające, zapobiegawcze:

- omówienie problematyki na forum Rady Pedagogicznej
- upowszechnienie procedur przewidywania zamachów samobójczych
- monitorowanie stanu psychicznego uczniów, reagowanie na symptomy ostrego, chronicznego stresu, objawy depresji

2. Działania interwencyjne:

- ustal i potwierdź rodzaj zdarzenia
- nie pozostawiaj ucznia samego
- usuń wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru
- bez rozgłosu przeprowadź ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce
- zbierz wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia
- wezwij pomoc (pogotowie, policję, straż) jeśli potrzeba
- zadbaj, żeby interwencja służb przebiegała dyskretnie
- towarzyszyć uczniowi- jesteś dla niego ważny
- zawiadom Dyрекcję Szkoły- Dyrekcja zawiadamia jednostkę sprawującą nadzór nad szkołą
- dokonaj szybkiej oceny zagrożeń, np. wg klucza

RYZYZKO UMIARKOWANE

- NP. UCZEŃ MÓWI O SAMOBÓJSTWIE,
- NIE MÓWI JAK TO ZROBI,
- NIE BYŁO WCZEŚNIEJSZYCH PRÓB,

DUŻE RYZYZKO

- NP. WYSTĄPIŁY CZYNNIKI PRZEDWYPADKOWE,
- UCZEŃ MÓWI JAK TO ZROBI,
- BYŁY WCZEŚNIEJSZE PRÓBY,

EKSTREMALNE RYZYKO

- NP. WYSTĄPIŁY WSKAŹNIKI PRZEDWYPADKOWE,
- UCZEŃ DOKONAŁ SAMOOKALECZENIA,
- PODJĄŁ PRÓBĘ NIEUDANEGO ZAMACHU SAMOBÓJCZEGO LUB INNE DZIAŁANIA ZAGRAŻAJĄCE ZDROWIU LUB ŻYCIU,

Po ocenie ryzyka nauczyciel:

- Nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga szkolnego, informuje o wynikach swojej oceny sytuacji (ryzyka); w razie potrzeby podejmuje niezwłocznie działania w celu ratowania życia i zdrowia poszkodowanego w szczególności wzywa odpowiednie służby oraz zapewnienia w miarę możliwości opiekę psychologa
- Wychowawca powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych
- Dyrekcja szkoły dokonuje wyboru priorytetów i ustala strategię działania uzależniając ją od oceny sytuacji
- Chroni ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami stresującymi (np. kontaktem z mediami, świadkami, itp.)

3. Działania naprawcze:

- dokonaj diagnozy ryzyka ponowienia zamachu uwzględniając, że odratowana osoba ma nadal poważne kłopoty z radzeniem sobie z problemami życiowymi
- bezwzględnie skonsultuj dalszą strategię z PPP lub placówką opieki zdrowotnej
- podejmij próbę zmobilizowania rodziny, aby udzieliła wsparcia bliskiemu, zapewniła mu bezpieczeństwo, wzmocniła wzajemne więzi

22. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły.

1. Dyrektor Szkoły niezwłocznie kontaktuje się w sytuacji śmierci samobójczej dokonanej na terenie szkoły z:
  - służbami medycznymi
  - rodzicami ucznia

- policją, prokuraturą
  - organem nadzoru pedagogicznego
2. Dyrektor szkoły powiadamia rodziców o zdarzeniu. Organizuje i udziela pomocy służbom ratowniczym i policji w przypadku ich działań. Podejmuje decyzje o dalszej organizacji pracy szkoły w danym dniu. Organizuje interwencję grupową dla uczniów i nauczycieli.

23. Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą.

1. Dyrektor Szkoły powiadamia nadzór pedagogiczny o zdarzeniu.
2. Dyrektor Szkoły organizuje interwencję w środowisku rówieśniczym ucznia i nauczycieli.
3. Wychowawcy informację o śmierci ucznia przekazują na forum swoich klas, należy unikać informowania uczniów na forum szkoły.
4. Przekazywany komunikat należy ograniczyć do minimum.
5. Należy nie dopuścić do doszukiwania się w tragicznym zdarzeniu sensacji, zbytniego rozgłosu; Nie należy dopuścić do gloryfikowania zmarłego ucznia, ukazywania go jako męczennika, wzoru do naśladowania.
6. Nie wolno wspominać, ani opisywać, metody samobójstwa a także miejsca w którym je popełniono.
7. Należy unikać nadmiernych uproszczeń, lepiej podkreślać że jest to skutek interakcji wielu czynników.
8. Na każdym kroku mocno podkreślać że samobójstwo nie jest żadną metodą radzenia sobie z problemami osobistymi. Przypomnieć do jakich osób lub instytucji uczniowie mogą i powinni zgłaszać się gdy mają problemy, zarówno z nauką jak i osobiste;
9. Przede wszystkim nie należy dopuścić aby którykolwiek z uczniów utożsamiał się z samobójcą i poprzez pryzmat tragicznego zdarzenia widział sposób na rozwiązanie swoich problemów.

24. Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).

1. Działania uprzedzające:

- Omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej.
- Omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej.

2. Działania interwencyjne:

- Poinformuj nauczycieli, wychowawców.
- Przypomnij zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach.
- Poinformuj uczniów na forum klasy.
- Stwórz możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

3. Działania naprawcze:

- Oceń potrzeby- monitoruj stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwróć uwagę na uczniów, u których stwierdzasz szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji.
- Skonsultuj sytuację z pedagogiem/psychologiem lub specjalistą z PPP; ułatw kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

25. Procedury postępowania związane z bezpieczeństwem cyfrowym.

Obligatoryjne działania interwencyjne, będące następstwem wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego, podzielić można na 3 grupy:

- 1) **działania wobec aktu/zdarzenia** - opis przypadku, ustalenie okoliczności zdarzenia, zabezpieczenie dowodów oraz monitoring pointerwencyjny
- 2) **działania wobec uczestników zdarzenia** (ofiara - sprawca - świadek, rodzice)
- 3) **działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących** – Policji, wymiaru sprawiedliwości, służb społecznych

Działania wobec zdarzenia polegają przede wszystkim na zachowaniu (nie usuwaniu) dokumentacji cyfrowej: wiadomości sms, e-maili, nagrań z poczty głosowej telefonu, komentarzy w serwisie społecznościowym, zapisów w blogu i plików filmów wideo. O ile to możliwe, należy także zarchiwizować treść rozmów w komunikatorach oraz linki (konkretne adresy URL) oraz danych o potencjalnym sprawcy.

Przez działania na rzecz uczestników zdarzenia rozumie się aktywności podejmowane wobec ofiar (osób poszkodowanych), sprawców i świadków zdarzenia. W szkole osobami poszkodowanymi będą w przeważającym odsetku przypadków dzieci (nieletni). Dlatego jako kolejną grupę pośrednich uczestników zdarzenia wyróżniamy ich rodziców.

Działania szkoły adresowane do instytucji i organizacji zewnętrznych są niezbędne w przypadku naruszenia przepisów prawa przez uczniów lub osoby spoza szkoły¹⁶. Pośród nich należy wyróżnić szczególnie współpracę z: (1) Policją i sądami rodzinnymi, (2) służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi oraz (3) dostawcami usług internetowych oraz operatorami telekomunikacyjnymi.

26. Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów w komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów w z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS

Nauczyciel/ wychowawca/ pedagog

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia - W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność). Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).
2. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów - Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo zaangażowanych w problem.
3. Identyfikacja sprawcy(-ów) - Identyfikacja sprawcy(o w) często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej i dyrektora szkoły jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)
4. Aktywności wobec sprawców będących uczniami szkoły- gdy sprawca jest mm uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego

zachowaniu, ustalając okoliczności zdarzenia, dążąc do rozwiązania sytuacji konfliktowej. Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom i konsekwencjom przewidzianym dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy opisanym w punkcie **1.3 Procedura zachowania się w przypadku czynu o dużej szkodliwości.**

27. Procedura postępowania w razie zauważenia śladów przemocy domowej lub zgłoszenia przemocy domowej.

1. Nauczyciel bądź pracownik szkoły, który zauważy u ucznia ślady przemocy zgłasza ten fakt pedagogowi/ psychologowi szkolnemu lub Dyrektorowi szkoły.
2. Pedagog szkolny lub psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z poszkodowanym i stara się ustalić źródła przemocy.
3. Na rozmowę zostaje zaproszony rodzic/opiekun prawny ucznia, ten, który nie jest sprawcą przemocy.
4. W przypadku podejrzeń stosowania przemocy wobec dziecka pedagog szkolny lub psycholog szkolny rozpoczyna procedurę Niebieskiej Karty.

W przypadku uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty” gdy oboje rodzice krzywdzą dziecko, powinien być powiadomiony sąd rodzinny. Sąd ma prawo wglądu w sytuację rodziny i podjęcia odpowiednich działań. Pamiętać należy o obowiązującym nauczyciela poszanowaniu prywatności oraz traktowaniu każdego przypadku w sposób indywidualny.

Należy dzieciom uświadamiać ich prawa, a rodzicom i opiekunom – obowiązki wobec dzieci.

28. Procedura postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia pełnoletniego przestępstwa z Kodeksu Karnego.

1. Nauczyciel – świadek zdarzenia niezwłocznie powiadamia Dyrektora szkoły, pedagoga szkolnego oraz wychowawcę.
2. Wychowawca ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Wychowawca przekazuje sprawcę (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę Dyrektora szkoły lub pedagoga.
4. Wychowawca informuje o zdarzeniu rodziców ucznia.

5. Dyrektor szkoły powiadamia policję.

Czyny karalne będące przestępstwami z Kodeksu Karnego:

1. Publiczne znieważanie, niszczenie, uszkodzanie, usuwanie godła, sztandaru, flagi bądź innego znaku państwowego;
2. Spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała;
3. Spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia;
4. Udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;
5. Prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym, w stanie nietrzeźwości, lub pod wpływem środka odurzającego;
6. Grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę jej spełnienia;
7. Stosowanie przemocy wobec osoby lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia tej przemocy;
8. Publiczne prezentowanie treści pornograficznych w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która sobie tego nie życzy;
9. Rozpijanie małoletniego poprzez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia;
10. Pomawianie innej osoby, grupy osób, instytucji o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego do danego stanowiska, zawodu;
11. Znieważanie innej osoby w jej obecności, albo pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby zniewaga do osoby tej dotarła np. nauczyciela;
12. Znieważanie innej osoby za pomocą środków masowego przekazu, np. sms, Internet;
13. Uderzenie człowieka lub w inny sposób naruszenie jego nietykalności cielesnej;
14. Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego w trakcie pełnienia przez niego obowiązków służbowych;
15. Znieważenie funkcjonariusza publicznego w trakcie pełnienia przez niego obowiązków służbowych;

16. Publiczne znieważanie grupy ludności lub osoby z powodu jej przynależności etnicznej, narodowej, rasowej, wyznaniowej;
17. Udział w zorganizowanej grupie lub związku mającym na celu popełnienie przestępstwa;
18. Znieważenie pomnika lub innego miejsca publicznego urządzonego w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby;
19. Podrobienie lub przerobienie dokumentu lub używanie takiego dokumentu jako autentycznego, np. zwolnienia lekarskie, legitymacja szkolna, dopisywanie ocen w dzienniku;
20. Kradzież cudzej rzeczy ruchomej np. telefonu;
21. Kradzież z włamaniem, np. do pracowni komputerowej;
22. Niszczenie cudzej rzeczy, uszkodzanie lub czynienie niezdatną do użytku;
23. Puszczanie w obieg podrobionego lub przerobionego pieniądza, innego środka płatniczego.

Każde z wymienionych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat a nie ukończył 17 lat. Jeżeli przestępstwo ma miejsce na terenie szkoły, należy wezwać policję. W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję.

29. Procedura w przypadku wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

1. **Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się)** - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
2. **Wycisz i uspokój uczniów** - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.

3. **Zaopiekuj się uczniami, którzy potrzebują pomocy** - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
4. **Każ bezwzględnie wyciszyć się, wyłączyć telefony** - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
5. **Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji** - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
6. **Zasłoń okno, zgaś światło** - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
7. **Nie przemieszczaj się** - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
8. **Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi** - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
9. **Zejźdź z linii strzału, połóż się na podłodze** - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.
10. **Jeżeli padną strzały, nie krzycz** - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
11. **Nie otwieraj nikomu drzwi** - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
12. **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia** - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.
13. W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników
- Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej
- Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu
- Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji
- Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji
- Nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu
- Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców
- Nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane
- Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców
- Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty
- Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana
- Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

30. Procedura w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
2. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji.
3. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
5. Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
6. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
7. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
8. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.
9. Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
10. Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

31. Procedura postępowania po otrzymaniu informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
2. Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
3. Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
4. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
5. Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy
6. Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji
7. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową
8. W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły
9. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

32. Procedura w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku

Poduszany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

1. Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzaný pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona
2. Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania
3. Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznaney substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji
4. Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury (dyrektor szkoły) - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły
5. Po usłyszaniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku
6. Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy
7. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową
8. W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły
9. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

OGÓLNE ZASADY REAGOWANIA

1. W sytuacjach objętych procedurami uczeń ma obowiązek podporządkować się do poleceń wszystkich pracowników szkoły.
2. O obowiązujących w szkole procedurach wychowawcy klas informują:
  - Uczniów, podczas pierwszych lekcji wychowawczych;
  - Rodziców, podczas pierwszego spotkania z rodzicami w każdym roku szkolnym.
3. Uczniowie i rodzice dokumentują fakt zapoznania się z procedurami poprzez złożenie stosownych oświadczeń i podpisów w dokumentacji szkoły (dziennik lekcyjny).
4. Powyższe procedury są dostępne w pokoju nauczycielskim szkoły, bibliotece.
5. Współdziałamy z pedagogiem, psychologiem i z innymi nauczycielami, udzielamy sobie nawzajem wsparcia.

Schemat przebiegu interwencji profilaktycznej:

1. Rozmowa z uczniem: diagnoza, porada;
2. Rozmowa z rodzicami: diagnoza, porada, wspólne opracowywanie kontraktu;3.
Wspólna rozmowa z uczniem i rodzicami: uczeń negocjuje i podpisuje kontrakt;
4. Monitorowanie: wymiana informacji między szkołą a rodzicami.
5. W przypadku gdy uczeń nie chce podpisać kontraktu lub nie przestrzega jego założeń konsekwencje zgodne ze Statutem

Działania wobec agresorów – rozmowy ze sprawcami

1. Jeżeli w przemocy uczestniczy więcej niż jedna osoba, należy rozmawiać z każdym z osobna zaczynając od lidera grup.
2. Miejscem rozmów nie może być korytarz ani pokój nauczycielski, lecz pomieszczenie zapewniające spokój i brak udziału świadków.
3. Nauczyciel, który decyduje się na przeprowadzenie rozmowy powinien jasno określić sobie cel.
4. Nauczyciel powinien opisać zachowanie ucznia, które jest powodem rozmowy.
5. Należy upewnić ucznia, że nauczyciel chce mu pomóc, że chodzi o to, aby zaradzić w szkole sytuacjom przemocy.
6. Sprawca musi otrzymać od nauczyciela jasny i jednoznaczny komunikat: - w tej klasie

(szkole), nie akceptujemy przemocy i będziemy pilnować, żebyś tego nie robił/a, nie wolno ci używać przemocy”.

7. Rozmowa ma być dialogiem, a nie przemówieniem do sprawcy, o tym, co nauczyciel myśli sytuacji.
  8. Należy dać uczniowi szansę wypowiedzenia się, wysłuchać uważnie, jeśli mówi o sobie i sytuacji w szkole. Nie negować wypowiedzi;
  9. Jeśli uczeń milczy – nauczyciel może powrócić jeszcze raz do propozycji swojej chęci pomocy.
  10. Rozmowy powinny odbywać się systematycznie, dopóki istnieje problem. Należy ustalić hierarchię rozmów. Na kolejnych etapach powinny być zaangażowane dodatkowe osoby (wychowawca, inny nauczyciel, pedagog, psycholog, rodzice, dyrektor).
  11. Rozmowa ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku podpisania przez niego kontraktu lub zobowiązania w sprawie zmiany nieakceptowanych w społeczności szkolnej zachowań.
  12. Sprawca musi zostać poinformowany o sankcjach, jakie zostaną zastosowane w przypadku, gdy nadal będzie on stosował przemoc wobec innych (sankcje zawarte w Statucie Szkoły oraz w kontrakcie).
  13. Ustalenia zawarte w zobowiązaniach lub w kontrakcie z uczniem powinny być znane innym nauczycielom, którzy mogą być źródłem informacji o zmianach zachowania sprawcy, a także, gdy wymaga tego sytuacja, uczniom klasy, do której on uczęszcza.
- W uzasadnionych przypadkach można zrezygnować z jawności kontraktu.

Kontrakt powinien zawierać:

- zachowania nieakceptowane;
- oczekiwania wobec ucznia;
- konsekwencje w przypadku nieprzestrzegania warunków kontraktu; □ zasady odzyskiwania przywilejów.

Działania wobec ofiar przemocy:

Uczniowie będący ofiarami przemocy, dzielą się na 2 grupy:

1. Zwykłe ofiary (nie przyczyniają się swoim zachowaniem do aktów przemocy)
2. Ofiary prowokujące (mają wpływ na sytuację, przez prowokacyjne zachowania)

W stosunku do **pierwszej grupy** uczniów, nauczyciel ma za zadanie okazanie zainteresowania i udzielenie wsparcia a także dodanie im odwagi do stawiania czoła problemom.

Pomoc **drugiej grupie** uczniów, polega dodatkowo, na uświadomieniu im własnej roli w wyzwalaniu agresji innych uczniów. Nauczyciel może wspólnie z ofiarą przemocy przemyśleć działania, jakie zapobiegą „błędemu kołu”.

Rozmowy z rodzicami ofiar przemocy

Rodzice dziecka dręczonego przez innych uczniów, powinni być poinformowani o sytuacji dziecka w szkole (ogólne zasady rozmowy są podobne do zasad rozmów ze sprawcami, ich rodzicami). Nauczyciel może zaproponować różne rozwiązania tego problemu, a także podać wskazówki postępowania z dzieckiem.

Opracowały: Dorota Przybylska, Angelika Balińska,
Aktualizacja wrzesień 2019 : Marcin Szymański